

Masarykova univerzita
Přírodovědecká fakulta

Geografický ústav

Z4066 Krajinná ekologie

Lucie Pavelková

**Krajinně – ekologická charakteristika území u obce
Hodslavice**

3. ročník, B-GK UZ + HI

Brno, květen 2014

OBSAH

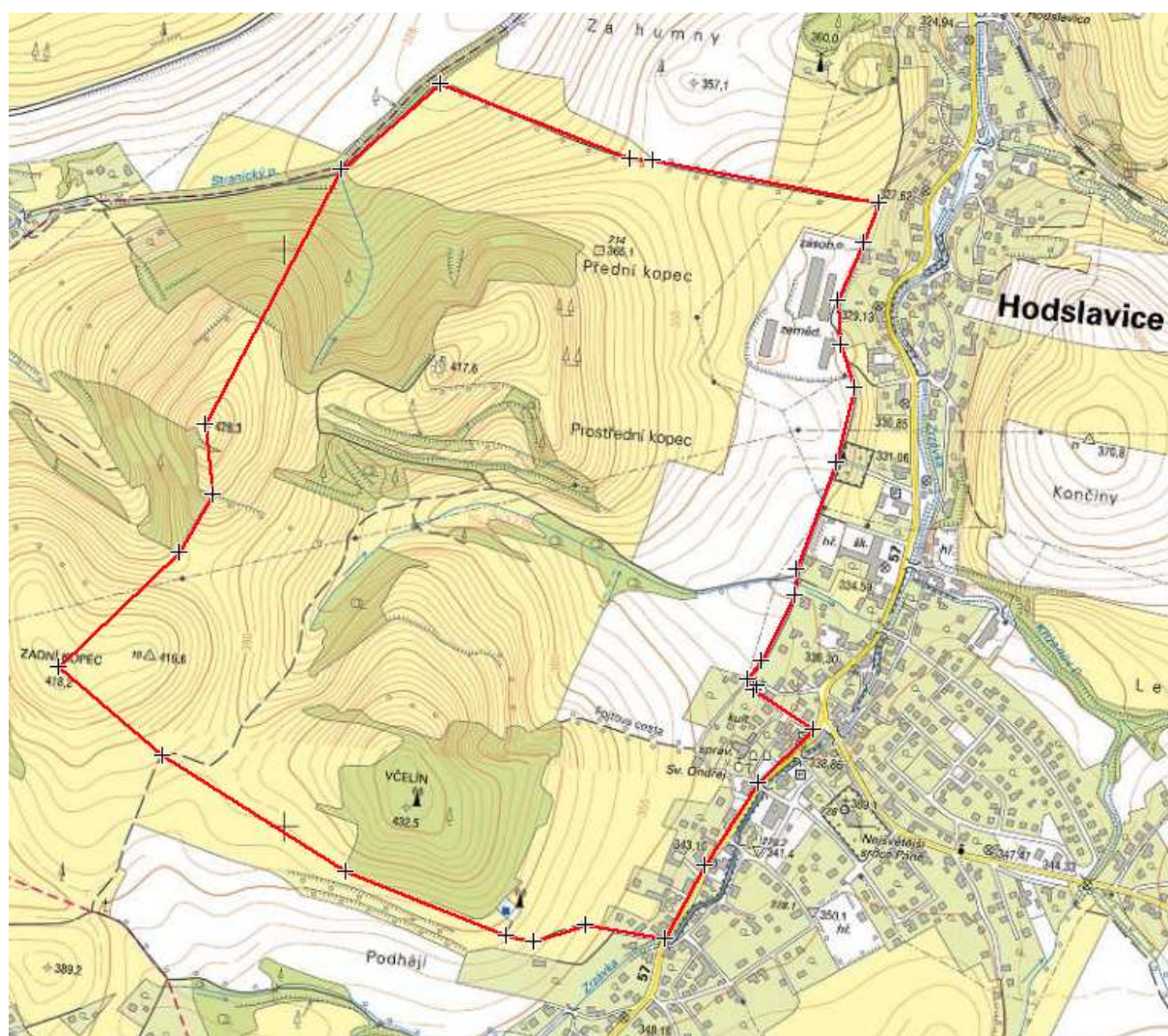
1 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ	3
2 FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA VYBRANÉHO ÚZEMÍ	4
2.1 Geologická stavba	4
2.2 Reliéf	5
2.3 Klimatické poměry	5
2.4 Vodstvo	7
2.5 Půdy	9
2.6 Biogeografické poměry	11
3 VÝVOJ VYUŽITÍ KRAJINY V MINULOSTI	12
3.1 18. – 19. století (I., II. a III. vojenské mapování)	12
3.2 1. polovina 20. století	15
3.3 2. polovina 20. století po současnost	17
4 ZÁKLADNÍ TYPY STANOVISŤ	19
4.1 Vymezení základních typů stanovišť a jejich segmentů	19
4.2 Charakteristika vymezených stanovišť a segmentů	21
5 KOSTRA EKOLOGICKÉ STABILITY	26
LITERATURA	28
PŘÍLOHY	30

1 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

Zájmové území se nachází v Moravskoslezském kraji v okrese Nový Jičín. Celé území katastrálně spadá pod obec Hodslavice, která leží mezi městy Nový Jičín a Valašské Meziříčí.

Vybrané území se rozkládá v prostoru mezi obcemi Hodslavice, Hostašovice a Straník v podhůří Moravskoslezských Beskyd. Severní hranice je tvořena polní cestou spojující obce Hodslavice a Straník, západní hranice je spojnici místních kopců, jižní hranice lemuje okraj lesa a východní hranice je z velké části vedena po uličce táhnoucí se po okraji obce Hodslavice.

Rozloha území je přibližně 1,3 km².

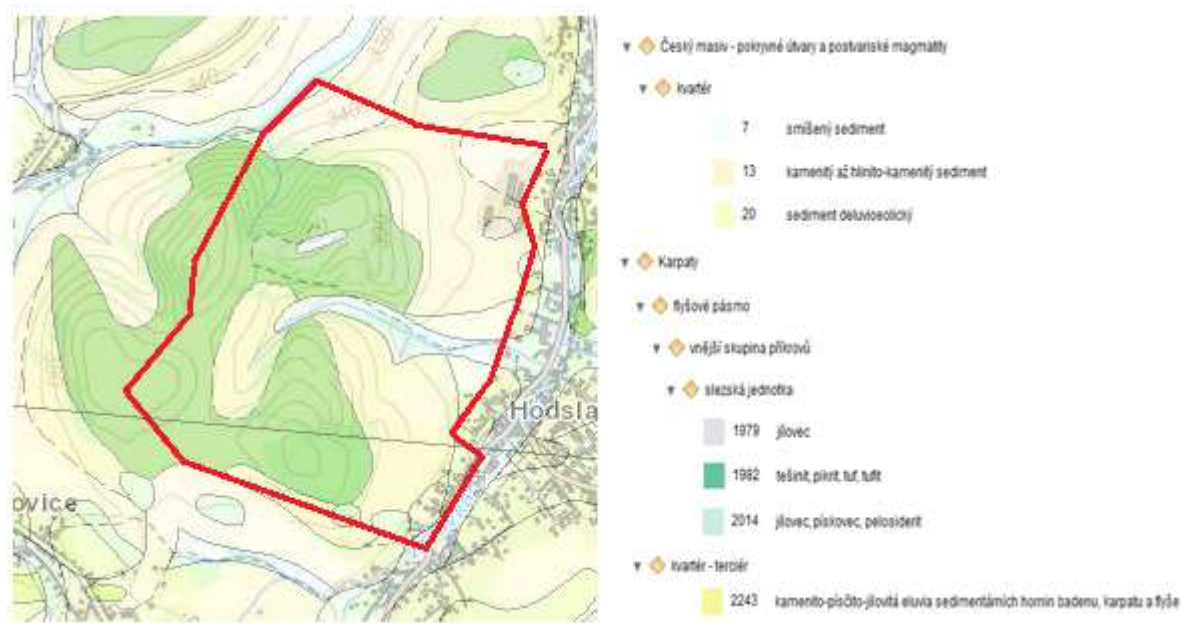
Obr. 1: Vymezení zájmového území u obce Hodslavice na výřezu Základní mapy ČR 1: 10 000.

Zdroj: Publikace dat ISKN [cit. 22. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3>.

2 FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA VYBRANÉHO ÚZEMÍ

2.1 Geologická stavba

Území je součástí Západních Karpat. Zde zasahuje část Západních Karpat, které jsou tvořeny flyšovými příkrovy Vnějších Západních Karpat a sedimenty karpatské předhlubně. Příkrovy Karpat byly během alpinského vrásnění nasunuty na okraj Českého masívu a dle geologické mapy (http://mapy.geology.cz/geocr_50/) se zde stýká Český masív se Západními Karpaty. Flyšové pásmo tvoří jednotky druhohorního a třetihorního stáří s příkrovovou stavbou a s převahou flyšové sedimentace (rytmické střídání písčitých a jílovitých sedimentů). Jelikož dané území spadá do Podbeskydské pahorkatiny, náleží tato část flyšového pásma k vnější skupině příkrovů, kde je převaha flyšových sedimentů s příbuznými horninami neflyšového charakteru, jako jsou vápence nebo silicity (WEISSMANNOVÁ a kol., 2004).

Obr. 2: Geologická stavba podloží vymezeného území na výřezu Geologické mapy 1: 50 000. Zdroj: Geologická mapa 1: 50 000 [cit. 23. 3. 2014]. Dostupné z WWW: http://mapy.geology.cz/geocr_50/.

Nejvíce zastoupenou horninou vymezeného území jsou horniny ze skupiny magmatických, neboli vyvřelých hornin jakou jsou těšínit, piknik, tuf nebo tuft, které vytvářejí hornatou krajinu a pokrývají tedy nejvyšší místa zájmového území. Okolo vodních toků se vyskytují smíšené sedimenty tvořené hlínou, pískem a štěrkem. Místy se v krajině objevují i oblasti jílovců, pískovců nebo pelosideritů. V nejnižších polohách najdeme pak kamenito-písčito-jílovitá eluvia sedimentárních hornin badenu, karpatské a flyše.

2.2 Reliéf

Sledované území náleží z hlediska geomorfologie k provincii Západní Karpaty, konkrétněji k soustavě Vnější Západní Karpaty (IX), podsoustavě Západobeskydské podhůří (IXD) a celku Podbeskydská pahorkatina (IXD-1). Co se týče přesnějšího regionálního členění, tak spadá toto území do podcelku Frenštátská brázda (IXD-1E) a okrsku Veřovická brázda (IXD-1E-c), který se táhne od Bordovic až po Straník. (DEMEK a kol., 1987).

Frenštátská brázda je z jihu lemována strmými svahy Moravskoslezských Beskyd a ze severu členitým úpatím Štramberské vrchoviny, takže se na modelaci brázdy nepodílel pevninský ledovec, který zasahoval na naše území v kvartéru. Na tvorbě reliéfu Frenštátské brázdy se výrazněji podílely větší řeky jako Jičinka, Čeladka a Lubina, které pramení v Moravskoslezských Beskydách a protékají celým územím Frenštátské brázdy. Při těchto tocích vznikly erozně denudační kotliny, které jsou dnes z části vyplněné pleistocénními sedimenty (DEMEK a kol., 1965). Veřovická brázda se vyznačuje jako erozně denudační sníženina v málo odolných horninách, jejíž dno má pahorkatinný reliéf s četnými suký z odolnějších hornin (DEMEK a kol., 1987).

Reliéf vymezeného území tvoří hlavně několik blízko sebe ležících kopců, jejichž výška přesahuje 400 m n. m. Nejvyšším bodem území je zalesněný kopec Včelín, který leží v jižní části území a jehož výška dosahuje cca 432 m n. m. Nejnížší bod se nachází naopak v severní části území a jeho výška je cca 328 m n. m. Reliéf je sice členitější, ale nejsou zde žádné ostré srázy skalisek. Území je téměř celé ohraničeno blízkými vesnicemi Hodslavice, Hostašovice a Straník a tvoří přirozenou bariéru mezi těmito obcemi.

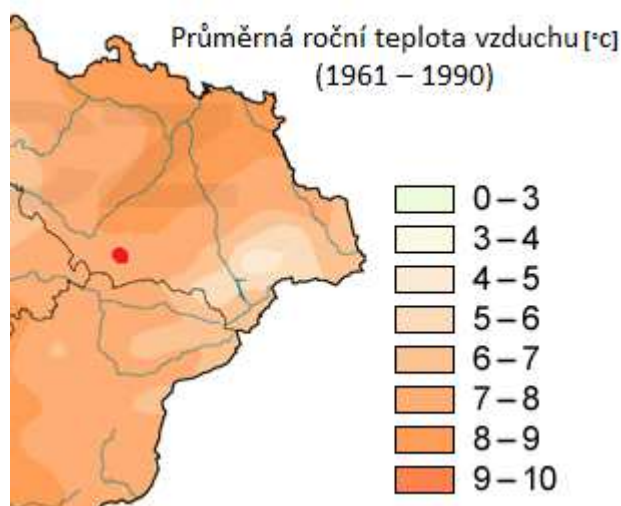
2.3 Klimatické poměry

Zájmové území se nachází v podhůří Moravskoslezských Beskyd a je tedy z mnoha ohledů tímto pohořím ovlivňováno. Výjimkou nejsou ani klimatické poměry v daném území.

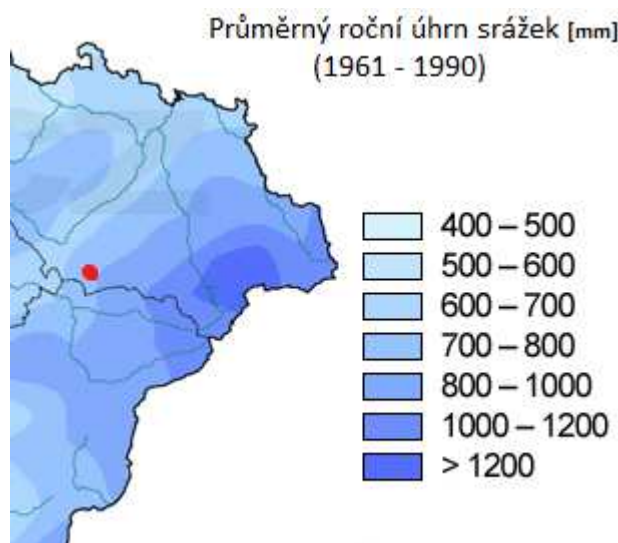
Podle Quittovy klasifikace klimatických oblastí (QUITT, 1971) leží nejbližší část Moravskoslezských Beskyd – Veřovické vrchy – v chladné oblasti, jednotce CH7. Tato jednotka se vyznačuje velmi krátkým a krátkým, mírně chladným a vlhkým létem, dlouhým přechodným obdobím s mírně chladným jarem a mírným podzimem, dlouhou mírnou, mírně vlhkou zimou s dlouhým trváním sněhové pokrývky. Od této oblasti se odvíjí klima ve sledovaném území.

Vytyčené území leží v mírně teplé oblasti, konkrétně v jednotkách MT2 a MT9. Právě v jednotku MT2 přechází chladná oblast CH7. Jednotka MT2 se vyznačuje vlhčím létem, kratším přechodným obdobím, delším trváním sněhové pokrývky a častějšími srážkami. Jednotka MT9 je velmi podobná jednotce MT2, ale je teplejší a má méně deštivých dnů. Průměrná teplota se pohybuje od -3 do -4°C, průměrná teplota v červenci od 16 do 18°C, počet dnů s průměrnou teplotou 10°C a více je 140 – 160, průměrný počet dní se srážkami 1mm a více kolísá od 100 po 130mm (QUITT, 1971).

Průměrná roční teplota vzduchu se ve vymezeném území pohybuje okolo 7 – 8 °C a průměrný roční úhrn srážek zde dosahuje hodnot 700 – 800mm (ČHMÚ). Tyto hodnoty jsou ovlivněny blízkostí Moravskoslezských Beskyd z jihovýchodu a teplejším údolím Odry ze severozápadu. Z celorepublikového hlediska se teplota i srážky pohybují okolo průměrných hodnot a nejsou nějak výraznější, než je celorepublikový průměr.

Obr. 3: Průměrná roční teplota vzduchu [°C] ve vybraném území za rok 1961 – 1990). Zdroj: ČHMÚ [cit. 25. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/images/t6190.gif>.

Obr. 4: Průměrný roční úhrn srážek [mm] ve vybraném území za rok 1961 – 1990. Zdroj: ČHMÚ [cit. 25. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/images/sra6190.gif>.

2.4 Vodstvo

Nedaleko vymezeného území probíhá hranice dvou povodí – řeky Odry a řeky Moravy (konkrétněji Bečvy), a zároveň dvou úmoří – Baltského a Černého moře. Zájmové území však spadá pouze do jednoho povodí – řeky Odry, do jednoho úmoří – Baltského moře. V území se neobjevuje žádná významnější řeka. Nejčastěji se zde vyskytují lesní potůčky, které tečou do říčky Zrzávka, která se vlévá do řeky Jičínky. Za všechny zmiňme potůček, který pramení v lesíku v severozápadní části území a nejprve se vlévá do Stranického potoka, který později ústí do řeky Zrzávky.

Říčka Zrzávka je zvláštní tím, že má hned několik pramenů, které mají jiné minerální složení a jsou prohlášeny za přírodní památku. Složení všech tří pramenů je opravdu zvláštní a unikátní. Nedaleko hlavního tahu mezi Valašským Meziříčím a Novým Jičínem se asi 3 metry od sebe nacházejí dva z těchto pramenů, kde jeden z nich je sirný a druhý železitý. Třetí se pak nachází asi o kilometr dál směrem na Valašské Meziříčí. Je rovněž sirný, ale už není tak vydatný jako předchozí dva. Voda z těchto pramenů pokračuje dále do místní vodní nádrže Kacabaja a odtud teče dále na sever skrz celou obec Hodslavice až do Nového Jičina, kde se vlévá do řeky Jičínky, která pramení pod Velkým Javorníkem.

Co se týče hydrologie, tak za zmínku stojí určitě také jezírka, která jsou v zájmovém území uměle vytvořena obcí Hodslavice. Jezírka slouží pravděpodobně jako zásobárna vody pro lesní zvěř, které je zde dostatek. První jezírko vzniklo na území již před několika lety, ale při povodních se mu protrhla hráz a jezírko zaniklo. V loňském roce ale vzniklo na katastru obce hned několik nových jezírek, z nichž jedno leží v zájmovém území.

Obr. 5: Zaniklé jezírko (Pavelková, březen 2014).

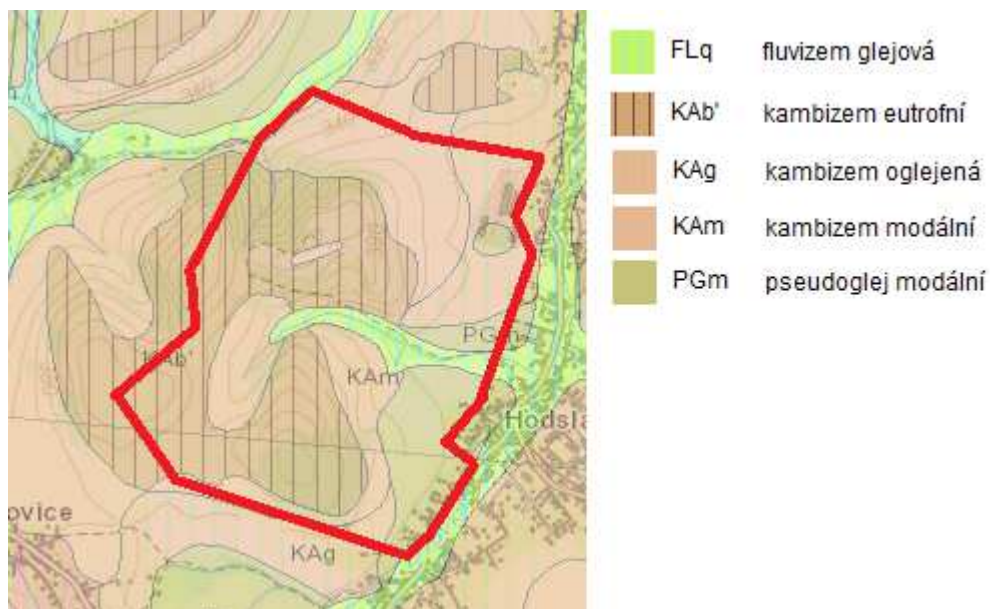
Obr. 6: Jedno z nově vybudovaných jezírek (Pavelková, březen 2014).

Kromě jezírek se v území nacházejí v poli nebo na okraji lesa menší bažinky nebo močály, kde je zadržována voda z okolních kopců a rostou zde vodomilné rostliny např. blatouchy.

Obr. 7: Bažinka na okraji lesa (Pavelková, březen 2014).

2.5 Půdy

Obr. 8: Půdní poměry vymezeného území.

Zdroj: Půdní mapa 1: 50 000. [cit. 24. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <http://mapy.geology.cz/pudy/>.

Největší prostor ve vymezeném území zaujímají kambizemě, a to konkrétně kambizem eutrofní. Tato půda se vyvinula na skupině vyvřelých hornin, které tvoří podloží největší části

území. Kromě zmiňovaného typu půdy se v území vyskytují další typy půd. Objevují se zde další kambizemě – modální a oglejená, a dále pseudoglej modální a fluvizem glejová. Kambizem oglejená se vyskytuje jen na okraji území a není tedy významným typem v zájmovém území. Kambizem modální se vyskytuje v těch místech území, kde se objevuje kamenito-písčito-jílovitý podklad a tvoří půdu většiny pastvin a luk.

Kambizem je vůbec nejčastějším typem půd v České republice. Charakteristický pro ně je kambický hnědý horizont. Vyskytují se na rozsáhlém území v různých klimatických podmínkách a na různých půdotvorných substrátech. Původními společenstvy kambizemí jsou listnaté a smíšené lesy tvořené především dubem a bukem (HAUPTMAN a kol., 2009).

Fluvizem glejová se objevuje v okolí vodních toků a vyvinula se ze smíšeného sedimentu. Vývojově jsou tyto půdy velmi mladé a půdotvorným substrátem jsou výhradně nivní uloženiny - říční náplavy (TOMÁŠEK, 1995). Pseudoglej modální se vyskytuje nejčastěji na plošinách, v plochých terénních depresích, na mírně skloněných úpatích svahů a v plochých údolích od nížin do hor na různých substrátech (HAUPTMAN a kol., 2009).

Obr. 9: Půdní horizont – fluvizem glejová (Pavelková, březen 2014).

Obr. 10: Půdní horizont – kambizem eutrofní (Pavelková, březen 2014).

2.6 Biogeografické poměry

Co se týče biogeografického členění, tak spadá zájmové území do západokarpatské (karpatské) podprovincie a podbeskydského bioregionu. V tomto bioregionu převažuje 4. bukový stupeň a občas se vyskytuje i 3. dubovo-bukový stupeň. Ve vybraném území se však nachází pouze 4. bukový vegetační stupeň. Na území pronikají však i vlivy okolních podprovincií – hercynské a polonské, a také vlivy z blízkých Beskyd, které krajinu obohacují o horské druhy rostlin (CULEK a kol., 1996).

V zájmovém území jdou rozlišit tři různé biochory (CULEK a kol., 2005). Oblast se severu a severovýchodu tvoří pahorkatiny na flyších 4. vegetačního stupně (4PC). Z východu do oblasti zasahuje pásmo plošin na zahliněných píscích 4. vegetačního stupně (4RN). Největší mírou se na daném území podílejí pahorkatiny na bazických neovulkanitech 4. vegetačního stupně (4PI), které se vyskytují v centrální části území.

Nejpřirozenější vegetací pro zájmové území můžeme označit buk lesní, habr obecný a javor mléč, mezi kterými se méně vyskytují modřín opadavý, smrk ztepilý, borovice lesní, bříza bělokorá, dub letní, jasan ztepilý nebo olše. Z keřovitých zástupců jmenujme např. líska obecná, trnka obecná, růže šípková, bez černý, hloh obecný a u vody se hojně vyskytující

druhy vrb. Ve vybraném území se překvapivě, až na pár výjimek, nenachází velké množství smrkových monokultur, které jsou nepřírozené pro místní krajinu.

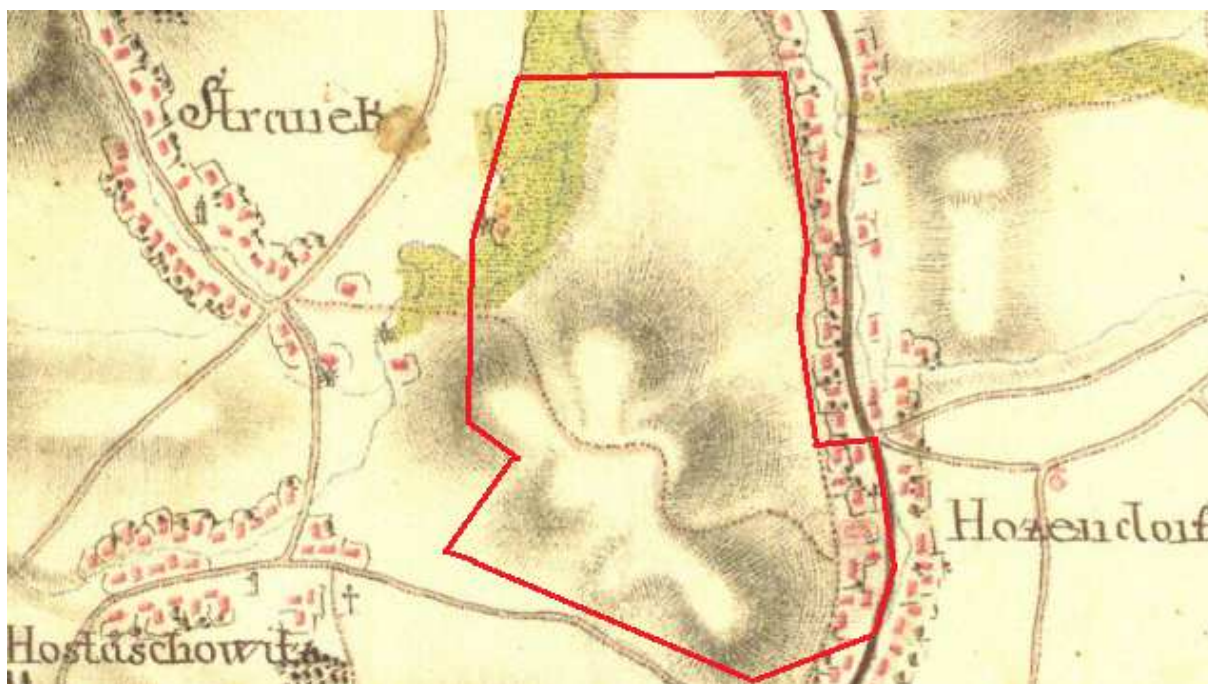
Jako zástupce fauny zde můžeme najít různé druhy zvířat. Za všechny jmenujme tyto: ježek východní, plch lesní, myšice temnopasá, lejsek malý, břehule říční, kuňka žlutobřichá, řasnatka nadmutá, vlahovka karpatská (CULEK a kol., 1996). Opomenout nesmíme ani typické lesní a polní zvířata jako jsou zajíc polní, prase divoké, srna obecná a bažant obecný.

3 VÝVOJ VYUŽITÍ KRAJINY V MINULOSTI

3.1 18. – 19. století (I., II. a III. vojenské mapování)

První písemná zmínka o obci Hodslavice, na jehož katastrálním území se zájmová lokalita nachází, pochází z roku 1411, takže v dobách I. vojenského mapování už za sebou měla obec více než 350letou minulost.

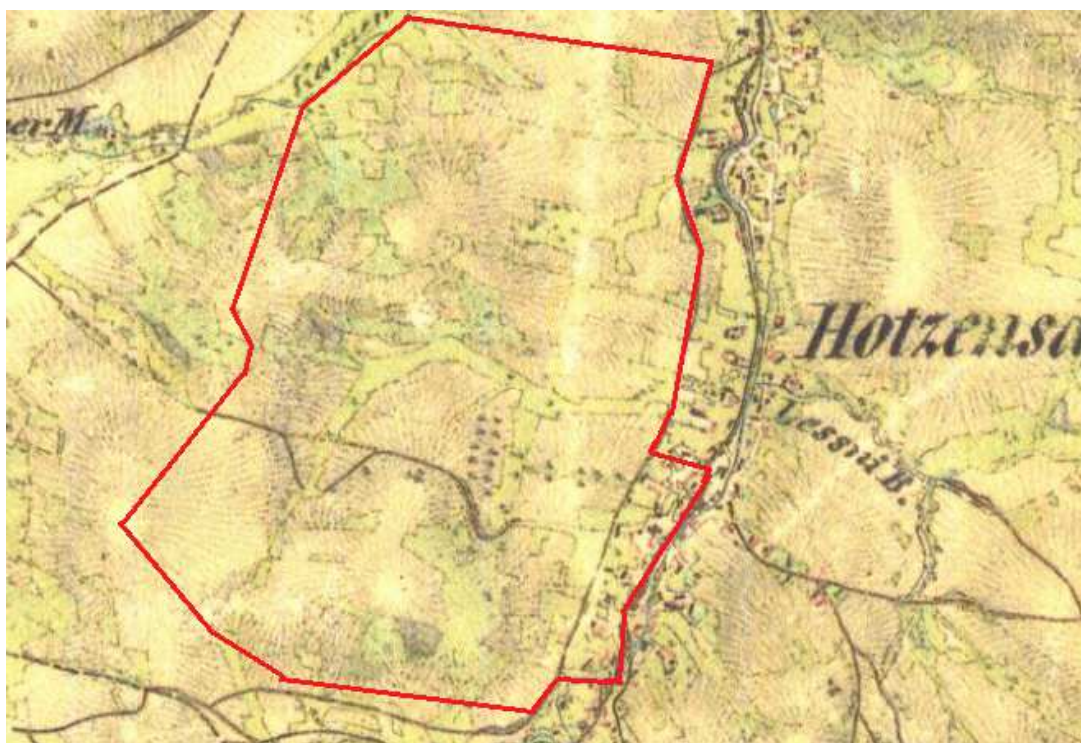
I. vojenské mapování - josefovské (1764-1768 a 1780-1783) zachycuje území Čech, Moravy a Slezska v době před nástupem průmyslové revoluce, v době největšího rozkvětu kulturní barokní krajiny a její nejvyšší diverzity. V období I. vojenského mapování se na zájmovém území nevyskytoval téměř žádný les. Tento jev byl zapříčiněn mohutným odlesňováním v období baroka, kdy dřevo bylo hlavním materiálem pro výrobu náradí a náčiní a zároveň na topení (LOKOČ a kol., 2010). Jediné známky lesa se vyskytovaly v severozápadní části území podél Stranického potoka, který měl podle mapy pravděpodobně 2 větve. Nejzastoupenějším typem v krajině byly pole a pastviny. Z obilnin se zde pěstoval ječmen a oves a začaly se pěstovat i okopaniny a len (BARTOŇ a kol., 1998). Z mapy se však nedá určit, jestli se na vymezeném území více vyskytovaly pole nebo pastviny.

Obr. 11: Zájmové území z I. vojenského mapování (1764-1768 a 1780-1783).

Zdroj: Oldmaps – Staré mapy [cit. 26. 4. 2014]. Dostupné z WWW: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=500&lang=cs&z_width=800&z_newwin=0&map_root=1vm&map_region=mo&map_list=m055.

II. vojenské mapování - Františkovo, které probíhalo v letech 1836 - 1852, je oproti I. vojenskému mapování přesnější, k čemuž přispěla vojenská triangulace, která II. mapování předcházela. Mapy II. vojenského mapování vznikaly v době nástupu průmyslové revoluce a rozvoje intenzivních forem zemědělství, kdy vzrostla výměra orné půdy za 100 let o 50% a lesní plochy dosáhly u nás historicky nejmenšího rozsahu (Oldmaps – Staré mapy). I oproti této skutečnosti se zdá, že v zájmovém území lesního porostu nepatrně přibýlo, je zde více rozlišen travní porost a pole. Na změny v krajině mohlo mít vliv i zrušení poddanství v roce 1848, které rušilo robotu, a Hodslavice se staly samostatnou obcí. Výsadou zdejších sedláků byl chov koní pro náročné práce na poli, jejichž počet byl nejvyšší právě v 1. polovině 19. století. Stejně tak i hovězí dobytek nesloužil pouze k produkci mléka, ale zároveň k potahu při práci na polích a často i v lesích (BARTOŇ a kol., 1998).

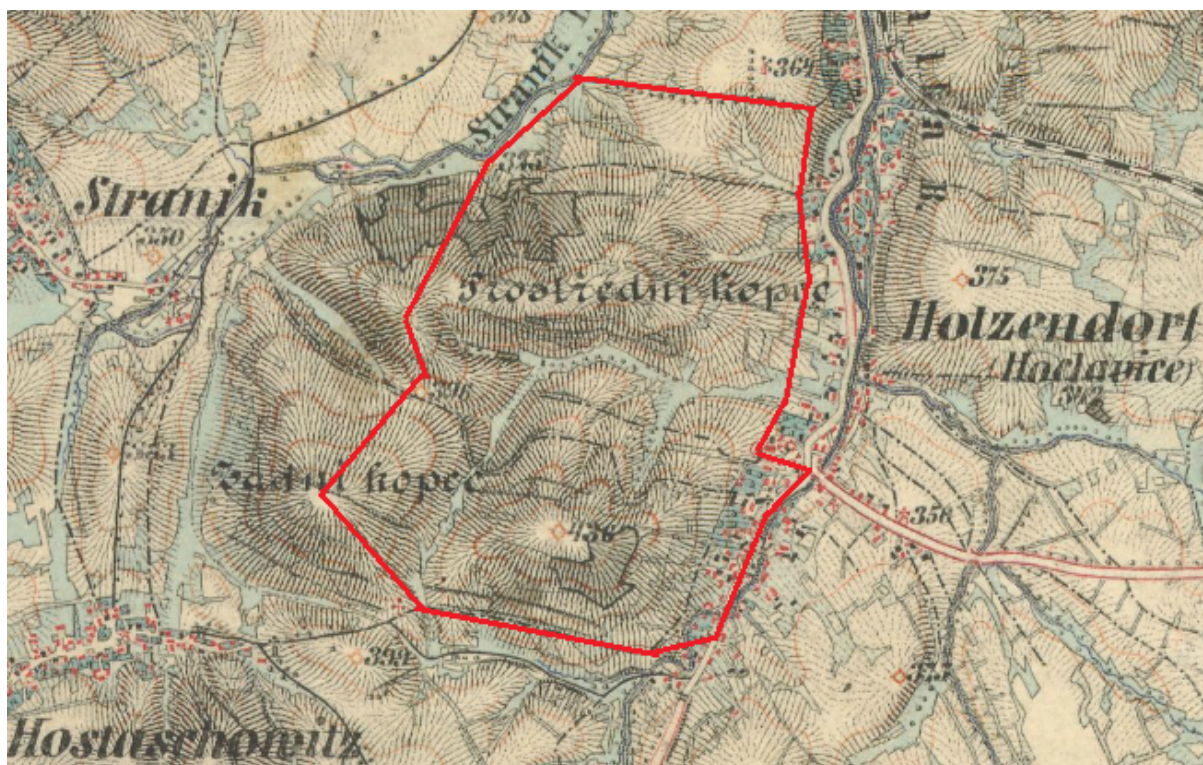

Obr. 12: Zájmové území z II. vojenského mapování (1836 – 1852).

Zdroj: Oldmaps – Staré mapy. [cit. 26. 4. 2014]. Dostupné z WWW: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=500&lang=cs&z_width=800&z_newwin=0&map_root=2vm&map_region=mo&map_list=O_7_VIII.

III. vojenské mapování – Františko – josefské probíhalo na Moravě v letech 1876 - 1878. Oproti předešlému mapování je největším rozdílem doplnění výškopisu - nejen šrafami, ale také vrstevnicemi a kótami. Začínají se objevovat názvy míst, ne jen obcí, vyskytují se i názvy místních kopců a částí. Na mapě vybraného území si můžeme všimnout, že se v místech výskytu dnešního lesa v severozápadní a v jižní části začínají objevovat známky lesa v místech, kde je i dnes.

V tomto období se v Hodslavicích nejvíce pěstovala tzv. travička na semeno a velká péče byla věnována pěstování pícnin jako je jetel nebo vojtěška a tráva na seno. V tomto období se počet koní začal zmenšovat, hlavně kvůli zvyšující se mechanizaci. Naopak se ale začal zvyšovat počet kusů skotu a vepřů (BARTOŇ a kol., 1998).

Obr. 13: Zájmové území z III. vojenského mapování.

Zdroj: Oldmaps – Staré mapy. [cit. 27. 4. 2014]. Dostupné z WWW: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=500&lang=cs&z_width=800&z_newwin=0&map_root=3vm&map_region=25&map_list=4160_3

3.2 1. polovina 20. století

Toto období se neslo ve znamení velkých a pronikavých změn, které se projevovaly nejen neustálým růstem počtu obyvatel a obytných domů ale i ve zvelebování obce, rozvoji spolkové činnosti, ale hlavně v rozvoji obchodu, řemesel a zlepšení situace v hospodářství. Co se týče zemědělské situace, tak se kvůli nepříliš úrodné půdě a drsnému podnebí začalo s chovem dobytka. Z dobových záznamů je zřetelné, že se zmenšuje počet koní (vlivem zmenšení gruntů a zavádění hospodářských strojů) a počet ovcí (pokles byl patrný na celém území státu). Naopak se zvyšoval počet hovězího dobytka i vepřů a slepic. Tento stav se ale změnil v období světových válek, kdy se situace obrátila, protože hovězí dobytek klesal pro stálé povinné dodávky (HANZELKA a kol., 1948).

V roce 1927 proběhlo částečné upravení potoka Zrzávka, který protéká obcí Hodslavice. Bylo zřízeno 6 splavů a o rok později byly upraveny břehy (HANZELKA a kol., 1948).

Obr. 14: Historická fotografie zájmového území z 1. pol. 20. stol. – pohled na kravín (archiv místostarosty Martina Repty).

Obr. 15: Současná fotografie zájmového území – pohled na kravín (Pavelková, květen 2014).

S nárůstem obyvatel se začalo ve velkém měřítku s drobením půdy a vznikem velkého počtu malých políček, což vedlo k dalšímu odlesňování. Zemědělství získalo také provedeným odvodněním, které proběhlo ve 20. letech na území celého katastru obce Hodslavice. Významnou plodinou se stala tzv. travička na semeno, kterou prodávali pěstitelé výhodně do šlechtitelské stanice v Rožnově pod Radhoštěm. Z trav se pěstovaly ovsík žlutavý a vyvýšený, kostřava červená a luční, lipnice úrodná, jílek italský a anglický, psineček tenký a bojínek luční. V roce 1948 činila rozloha vysetých travin až 69 ha (BARTOŇ a kol., 1998).

3.3 2. polovina 20. století po současnost

V padesátých letech došlo k násilné socializaci a kolektivizaci zemědělství. V roce 1957 vzniklo v Hodslavicích Jednotné zemědělské družstvo, což s sebou přineslo zintenzivnění zemědělské výroby na úkor životního prostředí. Neekologické hospodaření se projevilo zvýšenou chemizací, zaváděním netradičních a nevhodných kultur jako byla kukuřice a poškozením ornice těžkými mechanismy. Nejvíce však krajina trpěla tím, že docházelo ke spojování polí a ničily se polní cesty, meze a roztroušená vegetace v krajině. V období kolektivizace proběhla necitlivá regulace Stranického potoka (nachází se v severozápadní části zájmového území). Tato lokalita se dříve vyznačovala bohatým výskytem raka říčního. V minulosti byl potok ale zregulován a napřímen, pobřežní porosty nahradily betonové panely a v současné době život z potoka pomalu mizí (BARTOŇ a kol., 1998).

Zemědělské družstvo v Hodslavicích bylo v minulosti součástí JZD Beskyd, kam patřilo společně s dalšími JZD z blízkého okolí. V roce 1993 se Hodslavice osamostatnily a vzniklo Agrodružstvo (BARTOŇ a kol., 1998). V současnosti kravín patří společnosti Starojicko a. s., nachází se zde hovězí dobytek, ale většina objektů je ve špatném stavu a je pravděpodobně jen otázkou času, jak dlouho bude družstvo ještě fungovat. Pole nacházející se v zájmovém území jsou také vlastnictvím společnosti Starojicko a. s. a v současné době fungují už jen jako trvalý travní porost. Okolní louky se využívají pro pastvu dobytka, který je ustájený v kravíně (krávy) nebo v soukromém vlastnictví (ovce).

Co se týče využívání lesů, tak jsou často v soukromém vlastnictví, ale o udržení a obnovu důležitých prvků v krajině se zde starají Český myslivecký svaz a v posledních letech také obec, které vysazují v polích a podél polních cest stromy a keře, které slouží jako koridory pro migraci zvěře a udržují ekologickou stabilitu krajiny (ústní sdělení – Martin Repta, místostarosta obce Hodslavice, květen 2014).

Obr. 16: Historický snímek vymezeného území z roku 1953.

Zdroj: Národní geoportál INSPIRE. [cit. 5. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>.

Obr. 17: Ortofoto zobrazení vymezeného území z roku 2012.

Zdroj: Národní geoportál INSPIRE. [cit. 5. 5. 2014]. Dostupné z WWW: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>.

4 ZÁKLADNÍ TYPY STANOVIŠŤ

4.1 Vymezení základních typů stanovišť a jejich segmentů

Typy stanovišť a jejich segmenty v zájmovém území byly rozděleny podle terénního výzkumu dle příručky Metodika mapování krajiny (VONDRUŠKOVÁ a kol., 1994).

Obr. 18: Základní typy stanovišť a jejich segmentů v zájmovém území u obce Hodslavice.

Zdroj: Googlemaps.com. [cit. 7. 5. 2014]. Dostupné z WWW:
<https://mapsengine.google.com/map/edit?mid=zMBULuNw5LME.krIYOkdYm9iE&authuser=0&hl=cs>.

Tab. 1: Základní typy stanovišť a jejich segmenty.

ZÁKLADNÍ TYPY STANOVIŠŤ A JEJICH SEGMENTY			
	kód	SES	charakteristika
ORNÁ PŮDA			
	11	1	základní
	12	1	drobná políčka
ZAHRADY, VINICE, CHMELNICE			
	26	3	zahrady a zahrádkářské kolonie maloplošné, zatravněné
SADY			
	32	3	maloplošné, extenzivní s významným podílem přirozeně rostoucích druhů bylin
LOUKY, PASTVINY			
	42.1	4	přirozené a přírodě blízké, extenzivní, s významným podílem přirozených druhů
	42.2	3	přírodě blízké, druhově chudší
	43	3	polokulturní, většinou intenzivní, existence přirozených druhů
LESY, LESNÍ POROSTNÍ PLÁŠŤE A LEMY			
	53	4	polokulturní nevyvinutá společenstva a smíšené porosty s 30 - 60% přirozené dřevinné skladby
	58	4	lemý: přírodě blízké, s převahou přírodních druhů
	54	3	kulturní monokultury a směsi stanovištně nevhodné
	59	3	lemý: částečně degradované
LADA			
	62.2	4	s dřevinami, přírodě blízká, bez ruderalních druhů
	62.3	3	s dřevinami, částečně narušená
	62.4	2	s dřevinami, degradovaná, ruderalizovaná
	61.5	1	s minimálním podílem vegetace či bez vegetace
LINIE			
	73.2	4	dřevinná přírodě blízká, bez ruderalizovaných druhů
	73.3	3	dřevinná polokulturní, částečně narušená
	71.3	3	bylinná polokulturní, částečně narušená
MOKŘADY			
	93	3	silně narušené
VODNÍ PLOCHY, NÁDRŽE			
	105	2	umělé, bez přechodného pásma
VODNÍ TOKY, ODPADY			
	113	3	upravené, mírně narušená společenstva
	114	2	upravené, silně narušená vodní a pobřežní společenstva
SÍDLA A OBJEKTY MIMO INTRAVILÁN			
	123	3	jednotlivá osídlení a intravilán (vegetace 50%)
	127	0	zemědělská střediska a jiná účelová zařízení
KOMUNIKACE, SKLÁDKY (*rozdíly u silnic se projevuje v tloušťce čar, kterými jsou tvořeny)			
	132	2	účelové cesty nezpevněné s narušením bylinnými společenstvy
	133	1	účelové cesty nezpevněné, bez vegetace *
	134	0	cesty zpevněné *
	136	0	silnice I. třídy a dálnice *

4.2 Charakteristika vymezených stanovišť a segmentů

Na základě terénního výzkumu prováděném v zájmovém území poblíž obce Hodslavice bylo území rozděleno do různých typů stanovišť a jejich segmentů. Typy stanovišť byly srovnány podle jejich druhové skladby, způsobu narušení, současného stavu a udržitelnosti stávajícího způsobu využití.

11 orná půda – základní

Veškerá velká pole ve vymezeném území se nacházejí podél východní hranice území. Tyto plochy jsou odvodňovány, intenzivně hnojeny a narušovány těžkou zemědělskou technikou. V minulosti se zde pěstovaly běžné kulturní plodiny nebo obilniny. V současné době nejsou tato pole, kvůli nepříliš kvalitní půdě a její degradaci způsobené zhutněním půd, už tak hojně využívána a slouží většinou jako plochy pro trvalý travní porost.

12 orná půda – drobná políčka

Drobná políčka byla založena Mysliveckým sdružením Hodslavice v roce 2004 a jsou jedinou možností ke zlepšení životních podmínek zvěře v honitbě Hodslavice. Políčka bývají osévána směsí plodin, jako jsou pohanka, oves, hrách, slunečnice nebo proso. K osetí políček dochází záměrně později než k osetí velkých polí (většinou koncem června), aby tyto plochy začaly plnit svou funkci po sklizni, kdy se honitba stává „hladnou“ (Martin Repta, místostarosta obce Hodslavice, květen 2014).

26 zahrady a zahrádkářské kolonie maloplošné, zatravněné

Samostatná zahrada se nachází v blízkosti intravilánu. Její rozloha není příliš velká a většina plochy je zatravněná. Nacházejí se zde však i ovocné stromy jako jsou jablonoň, hrušeň a trnka.

32 sady - maloplošné, extenzivní s významným podílem přirozeně rostoucích druhů bylin

V severovýchodním cípu území byl v roce 2011 vysázen Sad starých odrůd, jehož výsadby se zúčastnili obyvatelé obce a jsou zde k nalezení odrůdy ovocných stromů, které se v minulosti pěstovaly v obci nebo v jejím blízkém okolí např. z jabloní je zde jadernička moravská, jablko bojkovo, zlatá zimní parménu, strýmka, červené tvrdé, hedvábné červené letní, kožená renet zimní, panenské české, jablko průsvitné - žňůvka, kardinál žíhaný a z hrušní jsou zastoupeny hrušeň krvavka, šedá letní - špinka, máslovka a muškateľka letní. Z ostatních druhů stromů jsou zastoupeny oskeruše, trnky domácí a keře meruzalky (Martin Repta, místostarosta obce

Hodslavice, květen 2014). Druhé stanoviště je v soukromém vlastnictví a nepěstují se zde ovocné stromy, ale topoly na dříví.

Louky, pastviny

42.1 přirozené a přírodě blízké, extenzivní, s významným podílem přirozených druhů

42.2 přírodě blízké, druhově chudší

43 polokulturní, většinou intenzivní, existence přirozených druhů

Velkou část zájmového území zabírají polokulturní louky, které bývají přihnojované a většinou jsou intenzivně využívány hlavně jako pastva pro hovězí a skopový dobytek. Zbytek luk nebývá využíván k pastvě dobytka a je proto druhově pestřejší a přírodě blízký. Významné zastoupení mají různé druhy trav, které se v běžné přírodě vyskytují a nacházíme zde i typické luční byliny květnatých luk, např.: kopretina bílá, řebříček obecný, třezalka tečkovaná, kohoutek luční, jitrocel kopinatý nebo také štirovník růžkatý, který vytváří rozsáhlé koberce květů. Na některých místech je možné výjimečně najít také rostliny z čeledě vstavačovitých.

Lesy, lesní porostní pláště a lemy

53 polokulturní nevyvinutá společenstva a smíšené porosty s 30 - 60% přirozené dřevinné skladby

58 lemy: přírodě blízké, s převahou přírodních druhů

54 kulturní monokultury a směsi stanovištně nevhodné

59 lemy: částečně degradované

Největší zastoupení, co se týče lesů a lesních lemů mají lesy smíšené a přírodě blízké společenstva. Všechny větší lesy v zájmovém území spadají do této kategorie. Největší podíl na skladbě lesů mají habr obecný, javor mléč, dub letní a buk lesní, mezi kterými se sem tam vyskytují borovice lesní, smrk ztepilý, modřín opadavý nebo bříza bělokorá. V přírodě blízkých lemech převažují druhy jako vrba jíva, olše lepkavá, bez černý nebo střemcha obecná. V severozápadní části území se nachází ovšem i část lesa, který spadá do kategorie monokulturní. Je zde nahusto vysázen smrk ztepilý. Les je v soukromém vlastnictví a lze tedy předpokládat, že v budoucnu bude tato část lesa vykácena a dřevo použito na prodej. Částečně degradované lemy jsou výsledkem úpravy vodního toku, který protéká střední částí vymezeného území.

Lada

62.2 s dřevinami, přírodě blízká, bez ruderalních druhů

62.3 s dřevinami, částečně narušená

62.4 s dřevinami, degradovaná, ruderalizovaná

61.5 s minimálním podílem vegetace či bez vegetace

Všechna stanoviště se nacházejí nedaleko od sebe, ale rozdíl je mezi nimi značný. První stanoviště s největší ekologickou stabilitou bylo původně jen holou loukou, ale v současnosti je zde spousta keřů a stromů, které slouží jako ideální místo pro odpočinek a klid zvířete (Martin Repta, místostarosta obce Hodslavice, květen 2014). Druhé stanoviště má také poměrně velkou ekologickou stabilitu, nevýhodou však je, že se na jeho území nachází sloupy vysokého napětí, ke kterým musí být přístup, takže okolí bývá narušeno prací těžké techniky. Poslední dva typy lad se nacházejí ve střední části vymezeného území mezi polní cestou a potokem. Tyto stanoviště jsou z často bez vegetace nebo zarosteny keři růže šípkové nebo bezu obecného. Velkým problémem v této části území je i rozšíření křídlatky, která patří mezi kalamitní druhy.

Linie

73.2 dřevinná přírodě blízká, bez ruderalizovaných druhů

73.3 dřevinná polokulturní, částečně narušená

71.3 bylinná polokulturní, částečně narušená

Různé druhy linií se nacházejí téměř po celém vymezeném území, nejvíce však v centrální části. Narušená společenstva, ať už bylinná nebo dřevinná se nacházejí v územích, kde se většinou pase skopový nebo hovězí dobytek, takže dochází k jejich poškozování. Většina společenstev navazuje na les a jsou pozůstatky dob minulých. Okolo některých vedly v minulosti cesty do sousedních obcí, které jsou dnes už neznatelné (porovnání map současných s mapami z 50. let 20. stol.) a připomínkou jsou už pouze linie stromů nebo keřů.

93 mokřady – silně narušené

Oba mokřady se nacházejí v poli a jsou výsledkem špatného odtokového systému v krajině. Nejsou nijak udržované a vznikly pravděpodobně při práci těžkých zemědělských strojů na poli. Jsou však obohacením krajiny o vodomilné druhy rostlin (např. blatouch bahenní) a živočichů (viz obr. 7).

105 vodní plochy, nádrže – umělé, bez přechodného pásma

Všechny jezírka nacházející se v zájmovém území slouží jako napáječky pro zvěř. Jsou všechny vybudována v poslední 2 – 3 letech, takže zatím nebyla možnost, aby se zde vyvinula rostlinná společenstva. Dvě z nich jsou na soukromém pozemku, kde vlastník chová několik druhů dobytka. Jezírko v jihozápadní části (viz obr. 6) má kromě napájecí funkce ještě funkce protierozní a zadržovací, má přispět k venkovskému rázu krajiny, k ekologické stabilitě a k vytvoření podmínek pro existenci mokřadních rostlinných a živočišných společenstev (Martin Repta, místostarosta obce Hodslavice, květen 2014).

Vodní toky

113 upravené, mírně narušená společenstva

114 upravené, silně narušená vodní a pobřežní společenstva

Podél části východní hranice území protéká potok Zrzávka, který byl několikrát upravován a jeho břehy byly zpevněny betonovými bloky. Upravený je i tok Stranického potoka nacházejícího se u severozápadní hranice území. V minulosti byl tento tok upraven a napřímen, ale oproti Zrzávce neprotéká v této části Stranický potok vesnicí, ale jen přírodou, což okolí toku tolik nezatěžuje. V kategorii mírně narušené je potok, který se nachází ve střední části území a vtéká do potoka Zrzávka a bezejmenný potok, který vtéká naopak do Stranického potoka v severní části a pramení v lese Pádol. Tyto toky jsou částečně upraveny, avšak jsou zde více rozvinuta rostlinná i živočišná společenstva.

123 jednotlivá osídlení a intravilán (vegetace 50%)

Zastavěná plocha ve východní části území – část obce Hodslavice. Domy a zahrady lemující hlavní cestu spojující města Nový Jičín a Valašské Meziříčí. Pár objektů se nachází i mimo tuto část. Jsou to nově vzniklé domy se zahradami, jejichž majitelé preferují klid a kladou velký důraz na chov dobytka a přírodu.

127 zemědělská střediska a jiná účelová zařízení

Největším objektem spadajícím do této kategorie je kravín nacházející se v severovýchodní části území. Dalšími stavbami jsou vysílače nebo funkční i nefunkční vodojemy.

Komunikace

132 účelové cesty nezpevněné s narušením bylinnými společenstvy

133 účelové cesty nezpevněné, bez vegetace

134 cesty zpevněné

136 silnice I. třídy a dálnice

Středem obce Hodslavice prochází silnice I. třídy č. 57, spojující Nový Jičín a Valašské Meziříčí, která tvoří jihovýchodní hranici území. Podél východní hranice se táhne zpevněná ulička, která vede od intravilánu až po Sad starých odrůd. Podobně i v jižní části území vede zpevněná cesta od hlavní cesty k vysílači a k vodojemu. Zbylé účelové cesty již nejsou zpevněny a většina z nich vede do lesa nebo na louky a spojují obec s okolními obcemi.

5 KOSTRA EKOLOGICKÉ STABILITY

Obr. 19: Kostra ekologické stability zájmového území u obce Hodslavice.

Zdroj: Googlemaps.com. [cit. 7. 5. 2014]. Dostupné z WWW:
<https://mapsengine.google.com/map/edit?mid=zMBULuNw5LME.kr1YOkdYm9iE&authuser=0&hl=cs>.

Kostru ekologické stability zájmového území tvoří typy stanovišť s největším stupněm ekologické stability (4). Tyto stanoviště jsou ekologicky nejhodnotnější, vyznačují se vysokým stupněm biodiverzity, ekologické stability a blíží se přírodnímu stavu krajiny. Jedná se o stanoviště: 42.1 louky, pastviny - přirozené a přírodě blízké, extenzivní, s významným podílem přirozených druhů bylin, 53 lesy - polokulturní nevyvinutá společenstva a smíšené porosty s 30 - 60% přirozené dřevinné skladby, 58 lemy - přírodě blízké, s převahou přírodních druhů, 62.2 lada - s dřevinami, přírodě blízká, bez ruderalních druhů, 73.2 linie - dřevinná přírodě blízká, bez ruderalizovaných druhů. Kostra je tvořena veškerými smíšenými lesy kromě monokulturního lesa smrku ztepilého nacházejícího se v severozápadní části území. Většina lemů a linií, které jsou součástí ekologické kostry území, přímo sousedí s lesy a společně s přírodě blízkými loukami a ladami tvoří síť koridorů a úseků pro pohyb a migraci zvířete.

Při pohledu do mapy ekologické stability krajiny lze pozorovat, která místa jsou nejvíce zasažena antropogenní činností člověka. Nejvíce využívaným prostorem vymezeného území je určitě východní část, která je tvořena intravilánem, velkými ornými plochami a loukami na nichž se pase hovězí a skopový dobytek. Nejstabilnější místa území se táhnou od jihu k severozápadu podél lesů a lesních remízků, lemů a linií.

Obec Hodslavice se snaží vrátit krajině její přirozený ráz a za pomoci místních spolků a obyvatel se jí to daří. Obec měla v minulosti i v současné době zpracováno několik krajinářských studií, které napomáhají krajině vrátit její přirozený stav a vytvářejí a obnovují místa pro život a migraci zvířete. Mezi první projekty, které se v obci uskutečnily a byly provedeny Mysliveckým sdružením, byly obnova Fojtovy cesty v říjnu 2007 a o rok později obnova Zahradníkovy cesty. Obě tyto cestičky jsou připomínkou cest, které kdysi spojovaly Hodslavice s okolními obcemi. Pomocí grantů došlo v obci k další výsadbě zeleně a to například podél cesty na Straník, která tvoří severní hranici území. V letošním a loňském roce proběhly také práce okolo cestičky spojující obce Hodslavice a Hostašovice, která vede od východu ke středu území a pokračuje na jih k jezírku. Všechny tyto opatření a obnovy mají přispět k ekologické stabilitě krajiny (Martin Repta, místostarosta obce Hodslavice, květen 2014).

LITERATURA

Knihy:

- BARTOŇ, J. a kol. 1998. *Čtení o Hodslavicích*. Redaktor: PhDr. Josef Bartoň. 1. vyd. Brno: Agentura ARPA Brno, 1998. 441 s. 8 s. obr. příl.
- CULEK, M. a kol. 1996. *Biogeografické členění České republiky*. 1. vyd. Praha: Enigma, 1996. 344 s. ISBN 80-85368-80-3.
- CULEK, M. a kol. 2005. *Biogeografické členění České republiky II. díl*. 1. vyd. Praha: AOPK ČR, 2005. 590 s. ISBN 80-86064-82-4.
- DEMEK, J. a kol. 1965. *Geomorfologie českých zemí*. 1. vyd. Praha: ČSAV, 1965. 335 s. ISBN 3145009542.
- DEMEK, J. a kol. 1987. *Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987. 584 s. ISBN 8086064999.
- HANZELKA, F. a kol. 1948. *Palackého rodná obec: kronika Hodslavic*. Redaktor František Hanzelka. Hodslavice: Místní rada osvětová, 1948. 232 s. 10 s. obr. příl.
- HAUPTMAN, I. a kol. 2009. *Půda v České republice*. Editor Ivo Hauptman, Zdeněk Kukal, Karel Pošmourný. Praha: Pro MŽP Consult, 2009, 255 s. ISBN 978-80-903482-4-0.
- HECKER, U. 2013. *Stromy a keře: klíč ke spolehlivému určování - 3 znaky*. 4. vyd. Editor Miroslav Volf. Čestlice: Rebo, 2013. 238 s. ISBN 978-80-255-0757-5.
- CHLUPÁČ, I. a kol. 2002. *Geologická minulost České republiky*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. 436 s. ISBN 80-200-0914-0.
- LOKOČ, R. a M. LOKOČOVÁ. 2010. *Vývoj krajiny v České republice*. 1. vyd. Brno: Lipka, 2010. 85 s. ISBN 978-809-0480-735.
- QUITT, E. 1971. *Klimatické oblasti ČSR*. Studia Geographica. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1971. 73 s. ISSN 0587-1247; 16.
- VONDRUŠKOVÁ, H. a kol. 1994. *Metodika mapování krajiny*. Praha: Český ústav ochrany přírody, 1994. 55 s. 3 tab.
- WEISSMANNOVÁ, H. a kol. 2004. *Chráněná území ČR. X., Ostravsko*. 1. vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2004. 454 s. ISBN 80-860-6467-0.

Mapy a atlasy:

- TOMÁŠEK, M. 1995: *Atlas půd České republiky*. 1. vyd. Praha: Český geologický ústav, 1995. 36 s. 42 s. obr. příl. ISBN 80-707-5198-3.

QUITT, E. 1970. *Mapa klimatických oblastí ČSSR*. Měřítko 1 : 500 000. Praha: Kartografické nakladatelství, 1970.

Internetové zdroje:

AOPK ČR Agentura ochrany přírody krajiny České republiky: MapoMat [cit. 25. března 2014]. Dostupný z WWW: <<http://mapy.nature.cz>>.

ČGS Česká geologická služba: Geologická mapa 1: 50 000 [cit. 23. března 2014]. Dostupný z WWW: <http://mapy.geology.cz/geocr_50/>.

ČGS Česká geologická služba: Půdní mapa 1: 50 000 [cit. 24. března 2014]. Dostupný z WWW: <<http://mapy.geology.cz/pudy/>>.

ČHMÚ Český hydrometeorologický ústav [cit. 25. března 2014]. Dostupný z WWW: <<http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/images/sra6190.gif>>

ČHMÚ Český hydrometeorologický ústav [cit. 25. března 2014]. Dostupný z WWW: <<http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/images/t6190.gif>>

ČÚZK Český úřad zeměměřičský a katastrální: Nahlížení do katastru [cit. 22. března 2014]. Dostupný z WWW: <<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3>>.

GoogleMaps [cit. 7. května 2014]. Dostupný z WWW: <<https://www.google.cz/maps/mm?authuser=0&hl=cs>>.

Hodslavice – stránky obce [cit. 7. května 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.hodslavice.cz>>.

Oldmaps – Staré mapy [cit. 7. května 2014]. Dostupný z WWW: <<http://oldmaps.geolab.cz>>.

PŘÍLOHY

Vybrané typy stanovišť a jejich segmenty v oblasti zájmového území u obce Hodslavice.

Obr. 20: Políčko v zájmovém území – neoseté (vlevo – Pavelková, březen 2014) a oseté (archiv místostarosty Martina Repty).

Obr. 21: Sad starých odrůd v severní části území – před výsadbou (archiv místostarosty Martina Repty) a nyní (Pavelková, květen 2014).

Obr. 22: Část monokulturního lesa v severozápadní části území (Pavelková, březen 2014).

Obr. 23: Políčko a přilehlá lada okolo potoka ve střední části území (Pavelková, březen a květen 2014).

Obr. 24: Obnova Zahradníkovy cesty (Pavelková, květen 2014).

Obr. 25: Pohled na ladu ve střední části a na les v jihovýchodní části území (Pavelková, březen 2014).